

Inhoud

Inleiding 7

TV-tv 14

Een gewaarschuwd mens 36

Typische televisietaal 45

Tv-kritiek in de krant – waarom? 57

Help! 69

Kijken in de keuken van de criticus 94

Dramadrang en ander onheil 109

Tijd voor een mediacodicil 124

Goede doelen en de heilige middelen 130

Documentaires en andere kunststukken 145

Leve het leeghoofd 162

Televisietranen en de publieke dood 179

Tot straks, na de reclame 196

Ego's, roem en reputaties 202

Het legehandensyndroom 224

Heilige feiten & schone schijn 238

Het veelkoppige monster 255

Televisiedieren in het sprookjesbos 262

Uitgekeken 279

Dank 283

Inleiding

Het sneeuwt niet meer in het televisielandschap. Ook een klimaateffect.

Sneeuw: die fascinerende flikkering in het televisiescherm wanneer een zender niet ontvangen werd of een videoband was afgeslagen. Ik – kind van de jaren zeventig – ben ermee opgegroeid, maar leerde het fenomeen pas zien op mijn achttiende. O, zoete herinnering.

Het was begin jaren tachtig, op mijn opleiding journalistiek maakte ik kennis met het vak massacommunicatie. Toen werd je daar nog bijgebracht dat je wekelijks de *Vrij Nederland* moest spellen, evenals *De Groene Amsterdammer* en alle producties van de vPRO. De linkse kerk bestond: het neomarxisme van de Frankfurter Schule werd er met de papelepel ingegoten, en – ook door deze volgeling – gretig ingenomen.

Een oude leermeester verluchtigde zijn betoog voor de aspirant-journalisten met een televisietoestel waarop een heuse videoband werd afgespeeld: de kinderschoen van het aanschouwelijk onderwijs.

De verrassing zat aan het eind. Of beter: na het eind. Het getoonde programma was afgelopen, de videorecorder sloeg af en spuugde zijn band uit, de docent vervolgde zijn les. Na enkele minuten onderbrak hij abrupt zijn verhaal, liet een didactische stilte vallen en sprak de verschrikte leerlingen streng toe. Wij, beginnende journalisten, opgeleid tot luisteren, kijken en wakker blijven, hadden helemaal niets opgenomen van wat de

man zojuist had betoogd of uitgelegd. Iedereen, ik niet uitgezonderd, had minutenlang gebiologeerd zitten staren naar dat betoverende, licht hypnotiserende beeld op het scherm. Dansende sneeuw in de nacht. En we hadden niet eens gedronken, de avond ervoor.

Hier en nu moet ik mijn leermeester dankbaar zijn. Toen, op dat moment, had hij iets bewezen, een besef dat mij nooit meer heeft verlaten. De aanzuigende kracht van het beeld, sterker dan gesproken woord – in elk geval het zijne. Ongeacht wat er vertoond wordt, het oog wordt ernaartoe getrokken, de geest wordt verleid, of afgeleid. Als het maar beweegt. Geen wonder dat het medium ons zo aantrekt, en tegelijk zoveel ergernis kan oproepen.

Breedbeeld-tv en digitale zenders deden in de loop der jaren alle sneeuw op televisie smelten. Storingen op televisie ogen nu egaal zwart, of er springt onmiddellijk een logo met tekst op het scherm bij een geruststellend muzakje. Maar de kracht van het beeld is gebleven.

Na een uitzending van het *NOS Journaal* in 2013 sprong het beeld op zwart, en dat bleef het lang. Dat zwart had, zeker in combinatie met het moment van verwondering over het staken van elke beweging, zijn eigen betovering. Je kon er langer dan een minuut naar kijken, en het was de moeite waard. Er kon elk moment iets veranderen, maar vooralsnog restte een spannend speuren naar gelaagdheid van het gekadreerde zwart. Rothko in de huiskamer. Als je maar goed genoeg keek, zag je dat het zwart niet zwart was, maar was opgebouwd uit een dikke laag van verschillende kleuren.

Het voorval opende opnieuw het vizier naar een nieuwe kijkervaring. Waarom moet televisie er elke avond hetzelfde uitzien? Waarom immer die vermomming tot in de kern vrij

identieke praatshows, spelletjes en moordseries? Tussen de honderden digitale kanalen zou er toch één moeten kunnen bestaan dat televisie enkel benadert als puur visuele beleving, en dat de picturale mogelijkheden van het platte scherm ver kent. Televisie als pasklare huiskamerkunst en de serendipiteit van het kijken. Kleurvlakken, een hallucinerende caleidoscoop van bewegende elementen, strepen of blokken. Als het maar beweegt.

In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw zond de Vlaamse televisie een kinderprogramma uit: *Tik Tak*. Wat schaapjes, een hond, een zonsondergang, draaiend op een rond plateau. Elke dag opnieuw een repetitieve mix – dat was alles, bedacht nadat de makers ooit kinderen gebiologeerd hadden zien kijken naar de trekking van lottoballetjes. Het werd een van Vlaanderens grootste exportproducten.

Een kleine zeven jaar lang keek ik vele uren per dag televisie, om er dagelijks verslag van te doen in *de Volkskrant*. ‘Hoe hou je dat toch vol?’ vroegen vrienden en bekenden meewarig. Televisiekijken doe je immers niet voor je lol, is de gedachte.

Merkwaardig, want vele miljoenen Nederlanders doen niet anders, avond aan avond. Het is de laatste jaren populair geworden te beweren dat je steeds minder of zelfs ‘helemaal nooit’ televisiekijkt, en zeker: het ‘klassieke’, lineaire televisiekijken is aan het veranderen. Maar jaar na jaar tonen onderzoeken aan dat de gemiddelde kijktijd per Nederlander nog altijd toeneemt. We mogen aannemen dat die kijkers dat geheel vrijwillig doen en er dus enig plezier aan beleven. En terecht: in de stroom van middelmatige, platte of zelfs ronduit beschamende televisie schitteren nog steeds pareltjes. Prachtige, ontroerende, humoristische, opwindende, informatieve en verdiepende programma’s. Steeds meer zelfs, want Nederlandse televisie

heeft onbetwist aan kwaliteit gewonnen ten opzichte van pakweg twintig jaar geleden. Je hoeft het alleen maar te willen zien. Wat televisie je trouwens soms wel moeilijk maakt, want veel pareltjes worden verstopt in een oester die zich pas opent tegen middernacht, de zaterdagmiddag of de vroege zondagmorgen.

Het medium televisie is nu (bijna) vijftenzestig (de geboorte van het medium doorliep verschillende stadia, waardoor de datum van de verjaardag wat diffuus is). Het kan al bijna met pensioen. Generaties, zeker de mijne, groeiden op met de beeldbuis. Sinds de neanderthalers en de Germanen heeft de mensheid zonder gekund; ik behoor tot de eerste (en misschien ook wel laatste) lichting van het mensdom die geen moment heeft geleefd waarin het medium niet bestond, in al z'n opdringerige aanwezigheid. Zonder dat ik het doorhad werd mijn leven vanaf het vroegste moment beslissend beïnvloed door beeld. Omroepsters waren mijn beste jeugdvriendinnen. Zou mijn geestelijke ontwikkeling anders zijn verlopen wanneer niet Gompie, de sonoor klinkende walrus uit de NCRV-kinderserie *De kijkkast*, mijn woensdagmiddagen in zwart-wit had gekleurd? *Pipo de clown*, *De Fabeltjeskrant*, *Floris*, *Swiebertje* – nog zie ik de vagebond met zijn deukhoed onhandig en geroerd afscheid nemen van juffrouw Saartje, zijn weg vervolgend naar een verdwijnpunt in het mistige herfstbos.

De (of een, daar wil ik vanaf wezen) landing op de maan; gijzelingsacties van Molukkers en de bevrijdingsoperaties live in beeld; huilen bij de laatste *Een van de acht*. Met de krant op schoot om in de paginagrote tabellen de schaatstijden van Ard en Keesie in te vullen. Met het hele gezin jureren bij het *Eurovisie Songfestival*. Vraag niet waarom, maar ook mijn moeder vond het nodig haar twee kleine zoons 's nachts om vier uur te wekken voor die ene bokswedstrijd van Cassius Clay (de la-

tere Muhammad Ali) tegen Joe Frazier. Live uitgezonden, daar moest je bij zijn, ook al was ik al vóór het einde weer knock-out. Dag vogels, dag bloemen. Oogjes dicht, en snaveltjes toe.

Later, op eigen benen, waren de vPRO-zondagen verplichte kost. Eerst *Koot en Bie*, dan *Diogenes*, en daarna pakte je moeiteloos dat Albanese filmhuisdrama ook nog even mee – het was zondagavond, vPRO; dit móést wel mooi zijn.

Maar ook – schaamteloze bekentenis, maar het moet de bevattelijke leeftijd zijn geweest – het heimelijke genoeg rond de romances en intriges in *Medisch Centrum West*. Televisie kleurde, kortom, mijn leven, en niet alleen het mijne.

En dat mocht ik nu allemaal weer gaan doen voor mijn krant, *de Volkskrant*. Elke dag op de bank, zitten, zappen en er iets van vinden – ik werd er nog voor betaald ook. Voor mij was het een hernieuwde kennismaking. Want hoewel ook ik in de latere jaren was gaan behoren tot het groeiende leger dat de avonden niet meer vulde met louter televisiekijken, viel mij al snel na mijn eerste stukjes in de krant op hoe groot de rol van het medium nog altijd is in het dagelijks leven. Eén relletje in een talkshow en het is de volgende ochtend nog altijd het gesprek van de dag bij de koffieautomaat.

Sterker: ondanks het individuele *bingewatchen* naar complete dvd-boxen, ondanks versplintering, nieuwe aanbieders als Netflix en andere betaalkanalen, ondanks internet en sociale media is televisie nog steeds – misschien wel: nog meer – het dominante medium dat de beeldvorming bepaalt over tal van onderwerpen in het maatschappelijk debat. Van de Elfstedentocht en het zwartepietendebat in het *Sinterklaasjournaal* tot verkiezingscampagnes en de opkomst van de eencelligen in *Oh oh Cherso* en aanverwanten: zonder televisie zou het lang niet zo'n grote invloed hebben gehad, en soms zelfs niet eens hebben bestaan.

Hoe hou je het toch vol? De eerste dag waarop ik mij aan mijn nieuwe taak zette, was op nieuwjaarsdag. In een snedig commentaartje zou ik de toenmalige overvloed aan oudejaarsconferenties (drieëntwintig in twee weken tijd!) wel eens even fileren. Halverwege het stukje, nog anderhalf uur te gaan, werd ik – voor het eerst in mijn leven – overvallen door een hevige, acute buikgriep. Trillend en zwetend van koorts tikte ik, met opspelend maagzuur, mijn eerste tv-stukje af. Ik ben nog vier dagen ziek gebleven.

Het moest iets betekenen.

Wie kiest – in ruil voor de maalstroom van het meningen-circus dat een enkel stukje kan opwekken – vrijwillig voor het kluzenaarsbestaan, waarin elke leuke borrel, presentatie, forumdiscussie, romantisch etentje of vriendenbezoek plaats moet maken voor het eerste *NOS Journaal* of die ene prachtdocumentaire over een zeldzaam ziektegeval, wat allemaal moest worden gevat in 520 kloeke woordjes, bij voorkeur in de juiste volgorde en uiterlijk pasklaar ingeleverd om 22.30 uur?

Vele avonden heb ik – soms tot een kwartier voor de deadline – met de handen in het haar gezeten. Er was weer eens ‘niets’ op tv. Wat in hemelsnaam te schrijven? Soms lag de enige rechtvaardiging voor een stukje in het simpele feit dat er een dagelijkse rubriek voor bestond; niet in het aanbod.

Maar zelfs op de moeilijkste avonden voelde ik steeds een urgentie. Het dwong me tot het bepalen van een standpunt, waarmee ik soms mezelf kon verbazen. En altijd om mijn manier van kijken en denken te delen met de lezer/kijker, die het goddank lang niet altijd met me eens was.

Het misverstand: dat iedereen tv-kijker is van nature. We kijken (bijna) allemaal, maar wat zien we eigenlijk echt? En wat niet? Televisiekijken is zoiets als kinderen krijgen en opvoeden: ie-

dereen denkt het te kunnen, maar niemand heeft het ons ooit geleerd. Daar moet nodig iets aan gebeuren. Liefst in leesbare stukjes. Al was het maar voor die tallozen die mij de laatste jaren steeds weer toevertrouwden dat ze natuurlijk ‘zelf eigenlijk nooit meer tv-kijken’, maar het ‘wel leuk vinden om in de krant te lezen wat ik heb gemist’.

In dit boek maak ik de balans op van mijn zeven vette jaren als tv-criticus. Wat heb ik gezien? Wat heb ik gemist? Wat heeft het me gebracht? Wat ben ik wijzer geworden?

We gaan het zien. Blijf kijken!

TV-tv

Januari 2009. Ik had mijn toestel nog maar net aanstaan in mijn nieuwe leven als beroepsjijker, of daar ging het zomaar ineens vlammen bij *Triana*, een politiek getint praatprogramma op – toen nog – Nederland 3, dat al zeer snel een eendagsvlieg bleek te zijn.

De vlammen kwamen het meest van de gastcolumniste Margriet van der Linden. ‘Waarom zien we nooit vrouwen in praat- en debatprogramma’s als dit, en wel steeds dezelfde mannen?’ vroeg de kwieke toenmalige hoofdredactrice van *Opzij* zich af in een arena vol mannenzwijnen en kortgerokte stagiaires die drankjes serveerden aan de gasten.

Daar had ze een punt, al was het ook toen al niet nieuw. Over de man-vrouwverhoudingen in tv-programma’s is al veel gezegd: makers proberen wel, maar vrouwen zijn vaak te terughoudend. Mij ging het even om de woorden ‘steeds dezelfde’.

Een paar dagen eerder mocht Prem Radhakishun – handelsreiziger in gepeperde tegendraadse meningen, verpakt in een dun wikkeltje van ongerichte verontwaardiging – in hetzelfde programma een heilloos welles-nietesspelletje doen met een moslim over de vraag of moslims rente mogen vragen of niet. Een avond later te gast bij *Pauw & Witteman*: Prem over zijn nieuwe programma.

Ook Jort Kelder zat die dag in *Triana*. Twee dagen daarvoor mocht hij in *Pauw & Witteman* zijn nieuwe programma *Topverkopers* komen slijten. Bij *Triana* hadden ze alweer een goed

idee: we vragen Jort! Naast hem zaten Fred Teeven en Wijnand Duyvendak, destijds delinquenten uit de Rolodex – beiden verdwenen om uiteenlopende redenen later daar weer uit. Het avondblad bevatte diezelfde dag een groot (sympathiek, daar niet van) stuk op de opiniepagina tegen de slinkse wijze waarop de vieze vleesfabrikant Unox de jaarlijkse nieuwjaarsduik en de Elfstedentocht tracht te domineren. Was getekend: Jort Kelder.

Ik was pas vijf dagen beroepskijker, en vroeg me af wat ik had gezien. Vooral steeds dezelfde. Wil televisie écht niet anders dan vissen in het vijvertje van wat de Franse cultuursocioloog Pierre Bourdieu ooit omschreef als de *fast food thinkers* uit ‘de gesloten wereld van mensen die elkaar kennen, een wereld die functioneert volgens een logica van permanente zelfbevestiging’?

Het lijkt er niet op. Na mijn tweede week als beroepskijker was het tijd voor een correctie in de krant: de toestand was nog veel erger dan gedacht. Ik maakte de balans op na een paar dagen kijken. Driemaal Prem, viermaal Mart Smeets. In de aanbieding: een mening, een programma, een plan. Zichzelf.

Geen grotere actualiteit op tv dan die uit het eigen wereldje. Morgen nieuw: *Peter van der Vorst ziet sterren*. Vandaag te gast: Peter van der Vorst. Onder zijn sterren: Beau van Erven Dorens.

Catherine Keyl was te gast in *24 uur met...*, een mooi, solide interviewformat, toen nog gepresenteerd door Wilfried de Jong. Bij wijze van publicitair opkontje deed *De Wereld Draait Door* vlak voor de tweede aflevering een terugblik met Catherine Keyl. Hoe haar openhartige optreden bevallen was. Prima, ze had 1200 mails gehad over hoe goed het was ‘een BN’er te zien die helemaal écht was’.

Helemaal echt zijn, de ultieme droom in een wereld van plastic.

Rik Felderhof, beroepshengelaar in de vijver vol vette vis, ontving die dagen in Zuid-Frankrijk weer prominente gasten in zijn *Villa Felderhof*. Te gast waren zanger Danny de Munk en... Catherine Keyl.

Een tobbertje, die Catherine, en dat zouden we weten ook. Dat treft, met Rik Felderhof, de immer warme, invoelende en sympathieke gastheer. Rik: 'Ben jij een knuffelaar?' Catherine: 'Ik ben wel een aanraker.'

De week ervoor had Keyl de kijkers nog getrakteerd op haar liefdesleven, een geval van misbruik en conflicten rond haar ego-glossy. Aan het zwembad bij Rik Felderhof ging het over haar jeugd. Ze werd gepest als kind. Kon niet lekker meedoen op het schoolplein. 'Later hoorde ik dat we tuttig gekleed waren.'

Roem komt vóór de hoogmoed. Eens in je weg omhoog ga je het doodnormaal vinden dat je je een etmaal laat uithoren, een lang weekend kokkerelt met Rik Felderhof en het nog laat uitzenden ook. Dat je gevraagd wordt, dat is gewoon industrie. Dat je 'ja' zegt, dat blijft het mysterie.

Ook botoxkoningin Marijke Helwegen mocht in *DWDD* uitleggen wat haar had bewogen om vierentwintig uur intimiteiten te delen met Wilfried de Jong. Het antwoord: 'Je kunt op deze manier veel meer van jezelf laten zien.'

Er komt een moment dat je Marijke Helwegen beter kent dan je eigen partner. Best een beetje erg.

De lijst van dit soort kruisbestuivingen is eindeloos, zoals elke oplettende kijker zelf dagelijks kan zien. Er gaat geen avond voorbij waarop tv-presentatoren niet ergens aan een der stamtafels van de tv-kantine warm worden ontvangen voor een openlijk opwarmertje voor hun programma dat vanaf morgen een nieuw seizoen beleeft.

Televisieroem versterkt zichzelf. Humberto bij Matthijs, Matthijs bij Humberto, Eva bij Linda, Linda bij Eva – het is onder (veelgevraagde) presentatoren meer dan eens een uitruil gebleken: ik bij jou, dan jij bij mij.

Zo is televisie doorlopend een verwijzing naar televisie. Een bron die zichzelf voedt, zoals de twee tekenende handen van Escher die elkaar en daarmee zichzelf scheppen. *The medium is the message*, analyseerde de Canadese filosoof Marshall McLuhan al in de vorige eeuw. Het medium dicteert de vorm, en de inhoud.

Spelletjes, quizzes, dramaseries, zelfs de talrijke documentaires over sport, ziektes of gebeurtenissen zeggen in essentie iets over televisie en de wetten van het medium. Uit die wetten kan elke kijker het volgende mechanisme destilleren. ‘Over twee maanden zijn de Amerikaanse verkiezingen, en daarover praten wij vanavond met de volgende gasten.’ U kent die gasten. Ze waren eerder op tv. En zo niet, dan zullen zij vanaf nu steeds geregelder uw huiskamer bezoeken. Want dat hoort tot de ijzeren wetten van televisie: wie op televisie is geweest, zal er als vanzelf vaker op verschijnen. Tenzij uiteraard het eerste optreden desastreus is verlopen en de gast zwetend en met een druppel aan de neus zat te stamelen, maar daarvoor moet over het algemeen het vermaledijde voorgesprek de makers (en kijkers) behoeden.

TV-TV is niet altijd louter zelffeliciteit. Soms bevindt zich tussen de genodigden een onverwachte stoorzender. RTL *Late Night* bood verplichte lesstof voor amateurkijkers. Aan tafel zat onder anderen John de Mol, die mocht vertellen over zijn nieuwe wereldbestormende realityplan: *Utopia*. Vijftien

man moesten zien te overleven op een weiland van anderhalve hectare, met één telefoon, twee koeien, kippen en een kale loods met lekkend dak. Net als *Big Brother* gebaseerd op een boek van wel vijf eeuwen oud, wist De Mol. De tv-intellectueel was alleen de schrijver even vergeten. Pas aan het einde van de avond gaf Twitter uitsluitsel aan de stamtafel: Thomas More. ‘Natuurlijk!’

Rond De Mol zaten meer leden van de televisiefamilie. Vader Jeroen Krabbé en zoon Martijn. Vanwege de dramaserie *De man met de hamer*, die rond die dagen zou worden uitgezonden. Zoon Krabbé werd van alle kanten geprezen. De Mol: ‘Als hij in Amerika zou presenteren, zou hij ook daar tot de top drie horen.’ Martijn hoorde het geroerd aan.

Bij een feestje horen felicitaties. Toch wordt het voor de buitenstaander een stuk spannender en onthullender wanneer het feestgedruis verstomt en omslaat in een *Festen*. Krabbé sr. denderde even door de porseleinkast toen het ging over tv-reclame die series en films onderbreekt. Hij haakt af wanneer hij zeven minuten naar wasmiddelen moet gaan zitten kijken, zei hij. ‘Ik vind het zó ontzettend vervelend.’ Naar John de Mol: ‘Sorry, John.’ Helaas was de regie niet alert genoeg om het gezicht van de pater familias in beeld te nemen, maar enkele shots later zat oom John zich nog te verbijten op een nootje.

Een dag later rommelde het alweer op RTL, nu in de satirische show *Dit was het nieuws*, de Nederlandse versie van de BBC-hit *Have I Got News for You*. De schuldige was panellid Thomas Acda, de oom Koos die op het familiefestje na zijn tweede drankje foute grappen tapt en steeds opzichtiger naar de boezem van tante Tiny staart. Over Albert Verlinde, die volgens berichten 350 euro zou betalen voor foto’s van BN’ers: ‘Het is een beetje de NSB denkt met u mee.’

Even later viel Harm Edens in. ‘Wij van DWHN weten ook

wel dat u niet naar ons kijkt omdat u dat wilt. U keek naar *Wie ben ik?* en toen naar *Ik hou van Holland* en nu bent u zo geestelijk afgestompt dat u domweg niet meer in staat bent te zappen.’

De leukste familiefeestjes zijn die waar de ruiten rinkelen.

Het gebeurt niet vaak dat televisie een kritisch inblikje geeft achter de eigen schermen. Vaker moet je het hebben van wat tussen de kieren van het decor door schemert. Onthullend was dan ook de documentaire *Bente's stem*, eind 2012 vertoond op het jeugdkanaal ZAPP (NPO 3). Die gaf een mooie kijk in de wereld achter het glittercircus van *The Voice of Holland* en alle varianten daarvan, waarin Wendy van Dijk haar kandidaten permanent aanspoort met frasen als: ‘Geniet van dit moment. Pák de zaal!’ ‘Genieten’ is het kernwoord van dit warme spektakel.

Zelfs wanneer de afgang onvermijdelijk was, bleven ‘verliezers’ groots glimlachen. Dat moest van RTL. Dat stond althans in de contracten van Bente, het meisje dat op elfjarige leeftijd had meegedaan aan de voorrondes van *The Voice Kids*. Ze was de hoofdpersoon in de fascinerende en mooi gemaakte documentaire *Bente's stem*. Filmster Marijn Franken (bekend van *Keuringsdienst van Waarde*) volgde het zangtalentje gedurende de selectie. Het was, behalve een intiem verslag van een kinderdroom, de eerste keer dat televisie – tamelijk terloops – een kijkje bood achter de schermen van het streng geleide en bewaakte succescircus.

Bente las in de film voor uit de stapels paperassen die RTL haar had bezorgd. Geheimhouding, wat wanneer gezegd moet worden – het stond blijkbaar allemaal op papier. ‘Als je niet door bent: op beeld een pokerface doen, blijven lachen. Backstage mag je pas huilen, stond er.’ Dat vond Bente ‘best wel raar’.

Er was nog meer best wel raar. Zo had Bente, met haar mooie, licht gebroken stemgeluid, zich verheugd op juryleden en coaches Nick en Simon. Maar die bleken vrijwel nooit aanwezig. Bente: 'Als er een camera is, zijn ze er altijd, maar anders niet. Raar, vind ik. Ook weer een mysterie.' Het duo maakte wel veel grapjes. Haar vader, in de auto op weg naar haar beslissende optreden: 'Ze zeiden dat ze jullie gingen coachen. Dat was ook een grapje.'

De lok van de televisieroem is voor velen een bloedserieuze zaak. Toen op tv een oproep klonk voor *The Voice Kids*, gingen de poorten open voor Bente, vertelde ze in *Bente's stem*. In bed met haar beer: 'Ik hoop dat ik bekend word. En dat ik een platencontract krijg. En een poster van *The Voice of Holland*, want die is echt cool.'

Alles werd anders: 'Kinderen die me eerst heel stom vonden, vinden me nu heel lief. Overdreven lief zelfs.' Daarom durfde ze niet te vertellen dat ze uiteindelijk niet door was. 'Dan heb ik nog even een fijn leventje.'

Bente zong Anouks 'Lost' en Adeles 'To make you feel my love' mooi, met reuze volwassen snikjes. Ze sprak zelfs al in filmzinnen. Ze had geen zin om te oefenen. Zegt ze zelfbewust: 'Het is zo... niet Bente. En als iets niet Bente is, vind ik het niet leuk.'

Haar ouders leken wat onhandig te laveren tussen pedagogisch correcte onverschilligheid (haar moeder: 'Dit is wat je wilde, van mij hoefde het niet') en de zachte dwang ('Ik zet nú de muziek aan en zingen!') waarmee ze hun wonderkind naar de top droomden.

Bente had heel erg genoten van haar deelname aan *The Voice Kids*, zei ze zelf. En nu was er ook nog een documentaire over haar gemaakt. Het *Jeugdjournaal* sprak haar bij de première ervan: 'Ik vond het heel mooi. Heel bijzonder. Heel erg Bente.'

Goed dan. Voor de kijker resteerde een les uit de film, die

mag gelden voor alle *Voices* en andere talentenjachten uit dezelfde dromenfabriek. Ziet u een verliezertje lachen, kijk dan even goed of het de eigen lach is, of die van John de Mol.

Symptomatisch voor de obsessie van televisie voor televisie is ook de ontwikkeling in de satire van de afgelopen jaren. Die was voor een belangrijk deel typetjes-tv. De makers vermommen zich, zetten een accentje op, en daar was het typetje geboren. Een beproefd recept.

Het is de erfenis van Koot en Bie. Hun typetjes waren meestal persiflages, verwijzingen naar onbekende, naamloze menstypen die iedereen herkende uit eigen waarneming. Archetypen, bijna. Succesvol waren 'echte' imitaties van Van Kooten als Ed van Thijn, Hans Alders en Thijs Wöltgens – De Bie hield het meer op de Duitse leraar en de tv-presentatrice Memien Holboog, hooguit een verwijzing naar een type mens in plaats van één persoon.

Kopspijkers en *Koefnoen* kwamen, en daarmee sloop een nieuw element in het genre: satire had de imitatie ontdekt. Deels kwam dat voort uit technische vooruitgang. Waar Van Kooten en De Bie zich voor een typetje urenlang moesten laten vermommen door de talentvolle grimeur Arjen van der Gijn, werd het later met behulp van 3D-computermodellen en siliconen eenvoudig om van elk gezicht een masker te maken waarmee iedereen elke BN'er kan worden. Voor een geslaagde imitatie is uiteraard meer vereist dan enkel het masker, maar de trend was gezet: satire ging televisietypetjes neerzetten en nadoen.

Soms pakte dat goed uit. Van grote klasse was de aflevering van *Koefnoen* (2011) waarin het zaterdagse familieprogram-

ma *Ik hou van Holland* werd gepersifleerd, met deelnemers die volledig bestonden uit (geïmiteerde) leden van de toenmalige CDA-fractie. Linda de Mol vertolkt door een onophoudelijk giechelende Plien van Bennekom, Frans van Deursen als Ad Koppejan en Paul Groot als Henk Bleker: het was hilarisch en scherp tegelijk. Bij het spelelement ‘Maak een lied af’ start de geluidsband met de tekst ‘Ik heb een tante in Marokko en die...’, waarop ‘Henk Bleker’ op de knop drukt en aanvult: ‘... komt er niet in!’

Vaker helaas is televisie enkel aanleiding voor imitatie, zonder enige urgentie of zeggingskracht. De meest uitgesproken representant van afgelopen jaren was de tv *Kantine*, een uit de hand gelopen hobby van het RTL-duo Carlo Boszhard en Irene Moors, een televisieduo met aanstekelijke chemie.

Vele tientallen tv-persoonlijkheden speelden zij na. Sommigen lukten redelijk. Nieuwslezer Jan de Hoop, Ivo Niehe, René van der Gijp, Maarten van Rossem, en vooruit: Kim Holland – aardig, voor even. De rest was ronduit slap. De geslaagde grime was niet het halve, maar het hele werk.

De grote makke van deze en veel andere typetjes-tv is dat een scherpe tekst en dito grappen er niet toe leken te doen. Het resultaat is louter poppenkast. Goed voor een enkele glimlach en een ondraaglijke leegte. Waar Koot en Bie een gedachte wisten te vervatten in scherpe tekst met een pakkende clou aan het eind, onthielden hun late leerlingen enkel de lach om de vorm. De tv *Kantine* – overigens succesvol onder een grote groep RTL-kijkers – bleef zo een persiflageparade die ernstig leed onder een gebrek aan goede teksten.

Het blijft jammer dat ook de satire van *Koefnoen* zo zelden echt tandjes kreeg. Een persiflage op Geer & Goor, een imitatie van Erica Terpstra op reis voor omroep MAX: verder dan de imitatie ging het ook hier maar zelden.